

Észlelési programajánlat

AZ ÉJSZAKAI ÉGBOLT ÁLLAPOTA

Kezdeményezésünk a csillagászat és a meteorológia határterületén helyezkedik el, s valójában nem is új. A 13 évvel ezelőtt indult Atmoszféra amatőrmeteorológiai szerveződés egyik fontos megfigyelési programja volt. Felelevenítését több dolog indokolja: Egy-egy észlelőhely legfontosabb jellemzője égboltjának használhatósága a megfigyelésekre. Amely persze számos tényezőtől függ — beleértve a környezet mostanság egyre nagyobb kivilágítottságát —, azonban a legmeghatározóbbak a meteorológiai viszonyok, a felhőzet mennyisége, pontosabban a derült éjszakák számaránya. E szempontból nem igazán kedvező helyen, egy medence alján élünk, nagy átlagban egy év alatt mindössze 60 teljesen derült és 120 felhős éjszakára számíthatunk — a többi borult. Hangsúlyozandó, hogy csak nagy átlagban. Mert még kis távolságokon belül is hatalmas eltérések lehetségesek. Elég csak pl. a borsodi völgyekre ősztől tavaszig oly jellemző ködtakaróra gondolnunk...

A másik nem titkolt célunk, hogy a "csendes többségnek" egy egyszerű, könnyen végezhető, ugyanakkor a csillagászati munka szempontjából igen hasznos programot adjunk. A Meteor előfizetőinek száma megközelíti a 900-at, olvasóink szerte az országban helyezkednek el — pontosan úgy, ahogy egy ilyen program megkívánja. De lássuk a feladatot!

A mi szempontunkból az éjszakának 3 állapota létezik: derült (D), felhős (F) és borult (B). A definíciók:

- D: az égbolt egész éjszaka folyamatosan alkalmas csillagászati észlelőmunka végzésére
- F: az ég részben ill. szakaszosan alkalmas megfigyelésekre
- B: az ég teljesen alkalmatlan megfigyelésekre

A "derült" kategóriába tartozik pl. az olyan rövid felhőátvonulás, amely nem zavarja vagy zavarná igazán a megfigyelést. "Felhősnek" számíthat, ha reggelre — mondjuk — sűrű ködtakaró ereszkedik a tájra, s így "eltűnik" az égbolt. De "borult" például, ha csak néhány pillanatra tűnnek fel csillagok a felhőlyukakban.

Az persze nem várható el, hogy teljes éjszakákat töltsünk az ég alatt a vizsgálat kedvéért. A probléma áthidalható egyszerű logikai következtetésekkel. Pl. ha az este csillagos, de reggel szakad az eső, ez nyilván "F" az egész éjszakára vonatkoztatva. Természetesen a módszer — mint minden becslés — hordozhat magában tévedéseket, ezek azonban statisztikailag kiegyenlíthetnek. A legfontosabb ebben a munkában a rendszeresség! Feljegyzéseinknek csak úgy van értelme, ha nap mint nap feljegyezzük a megállapított betűt, lehetőleg ugyanazon vagy közel fekvő helyen. Mit tegyünk, ha hosszabb időre el kell utaznunk hazulról? Bizzuk meg családtagjainkat, szomszédainkat, ismerőseinket — a becslés olyan egyszerű, hogy hamar bele tudnak tanulni ők is!

A "DFB" napi számértékeit havonta küldjük be (6-áig) a szabadszemes rovatvezető címére (Döményné Ságodi Ibolya — 7051 Kajdacs, Ságvári u. 392.), összesítésükdél rendszeresen jelentkezünk. 1990 januárja ideális kezdeti időpont, hogy a teljes évről folyamatos adatsort kaphassunk. Kellő számú megfigyelő esetén derültségi térképet tudnánk készíteni hazánkról, "izovonalakkal" jelezve egy-egy hónap-negyedév-év derültségi viszonyait, s ez hosszútávon jelentős segítség lehetne pl. az amatőr csillagvizsgálók és táborok helyének kiválasztásához.

TEY